

Múzejný hlásnik

December 2018

Noviny Zemplínskeho múzea v Michalovciach

Ročník IV.

V tomto čísle sa dočítate:

- Slovo na úvod
- Vznik Československej republiky a Michalovce
- Dotácie Fondu na podporu umenia zachránia ďalšie zbierky múzea
- Portrétna galéria rodu Sztárayovcov sa rozrastá

- Spomienkový rok grófký Irmu Sztárayovej
- Archeologický výskum vo Vinnom
- Akvizície útvaru histórie a umeleckej histórie
- „Harčarske dni 2018“
- Reštaurovanie zbierkových predmetov
- Rekonštrukcia prírodovedného depozitára

Slovo na úvod

Pracovníci Zemplínskeho múzea v Michalovciach majú za sebou ďalší „turbulentný“ rok – kaštieľ totiž stále čaká na dokončenie rekonštrukcie, ktorá začala v lete 2015. Časovo náročné administratívne úkony, späté s verejným obstarávaním dodávateľa stavebných prác, sú na pleciah zriaďovateľa, teda Úradu Košického samosprávneho kraja (KSK). My v múzeu veríme, že rok 2019 bude konečne tým, keď sa do našej hlavnej budovy vrátíme.

Predlžujúce sa ukončenie rekonštrukčných prác nám stále spôsobuje nemalé problémy pri plánovaní aktivít. V priebehu roka totiž musíme viackrát prehodnocovať uskutočniteľnosť našich plánov, kolegovia tiež operatívne menia zamýšľané prezentačné aktivity.

Aj napriek tomu všetkému nás teší, že v roku 2018 sme boli úspešní pri akvizíciách, vo vedecko-výskumnej práci či pri ochrane zbierkového fondu – teda v (pre verejnosť) menej viditeľných oblastiach, ktoré však múzeum musí zo zákona zabezpečovať. Našich archeológov potešili nálezy z výskumu vo Vinnom, ktoré sa v čase písania tohto úvodníka ešte len podrobnejšie spracovávali (prvú správu o výsledkoch nájdete na ďalších stranách Múzejného hlásnika). I vďaka štedrej podpore Odboru kultúry a cestovného ruchu KSK sa do zbierok podarilo získať cenné predmety, z ktorých mňa osobne asi najviac potešili akvizície obrazov do umelecko-historickej zbierky.

Z množstva realizovaných projektov – najmä vďaka podpore Fondu na podporu umenia – by som spomenul dva, ktoré budú mať presah aj do budúcnosti. Ide o projekt, zameraný na Irmu Sztárayovú (popri ňom naši historici pripravili viacero zaujímavých prezentácií), a projekt Amerikánsky dom na Zemplíne (výstava a brožúra), realizovaný v spolupráci s Východoslovenským združením VALAL a s kolegami z múzeí v Humennom a Trebišove. Pokročili sme aj pri reštaurovaní a konzervovaní našich zbierok, výrazne sme tiež zlepšili i rozšírili naše depozitárne priestory.

To, že v súčasnosti nemáme vlastné výstavné miestnosti, však neznamená, že neprezentujeme kultúrne dedičstvo. Veľký ohlas v roku 2018 zaznamenala výstava diel Teodora Jozefa Moussona v renomovanej Oravskej galérii v Dolnom Kubíne, kde obrazy „maliara zemplínskeho ľudu a slnka“ videlo takmer 2 000 ľudí. I naďalej sa nám darí rozvíjať prezentáciu tradície pozdišovského hrnčiarstva, a to v spolupráci s obcou Pozdišovce. V práve končiacom roku sme tiež prezentovali históriu našich slovanských predkov počas Jánskych ohňov v obci Vinné. Podieľali sme sa – v spolupráci s Mestským kultúrnym strediskom v Michalovciach – aj na organizácii akadémie k 100. výročiu vzniku Československej republiky s názvom Obrazy v čase.

Aj v roku 2019 plánujeme viacero zaujímavých podujatí, pričom pevne veríme, že tradičnú Silvestrovskú vernisáž už budeme pripravovať v dokončenom kaštieli.

Mgr. Maroš Demko, riaditeľ Zemplínskeho múzea

Vznik Československej republiky a Michalovce

Pomery v rakúsko-uhorskej monarchii, odporcami nazývanej aj ako „žalár národov“, boli v roku 1918 už neudržateľné. Pokusy o reformy zo strany vládnucich Habsburgovcov prišli neskoro. Udalosti prvej svetovej vojny tak zrejme len urýchlili nevyhnutný pád tohto mnohonárodnostného štátneho útvaru.

Ešte na začiatku vojny si Slováci a Česi v USA a Rusku osvojili ideu samostatného Česko-Slovenska. Z pohľadu domácej, slovenskej politickej reprezentácie bolo v tom čase alternatív vývoja niekoľko. Napokon sa väčšina priklonila k myšlienke česko-slovenskej štátnosti.

S nevyhnutným zánikom Rakúsko-Uhorska sa časom stotožnili i politici Dohody, a tak o vzniku nových štátov na jeho troskách – medzi nimi aj Česko-Slovenska – bolo rozhodnuté.

Dňa 28. októbra 1918, počas veľkej manifestácie v Prahe, došlo k deklarativnému vyhláseniu samostatného Česko-Slovenska.

Taxíky pred Zlatým býkom (niekedy po roku 1918)

Prijatý bol tiež prvý zákon o vzniku štátu – za Slovákov ho podpísal Vavro Šrobár. O dva dni neskôr v Martine prijala Slovenská národná rada vyhlásenie – Deklaráciu slovenského národa, čím sa Slováci prihlásili k novému štátu.

V medzivojnovom období bolo teda Slovensko súčasťou Česko-

slovenskej republiky. Nový štát priniesol pre Slovákov množstvo pozitív, netreba však zabúdať ani na negatívne javy.

Udalosti po vzniku republiky nabrali rýchly spád. V prvom rade vznikajúci štát potreboval konsolidovať pomery a získať plnú kontrolu nad svojím územím.

Problematické bolo tiež určenie štátnych hraníc.

Aká bola situácia v Michalovciach po vzniku Česko-Slovenska? Aj po októbri 1918 zostalo mestečko pod nadvládou zanikajúcich uhorských, respektíve vznikajúcich maďarských orgánov.

O vtedajšej situácii nás informuje iba neveľa dokumentov. Michalovce boli v čase vzniku novej republiky zmaďarizované, chýbali tu preto výraznejšie prejavy slovenského národného hnutia. V mestečku absentovali slovenské spolky, slovenská tlač či národne uvedomelá inteligencia. Nositeľmi myšlienok slovenského národného seba-vedomenia tak boli najmä navrátilci z ruského zajatia a nepatrná hŕstka národne prebudených roľníkov z okolia. Pro-maďarská honorácia Michaloviec však zotrvala na zachovaní starých poriadkov.

Vznik Československej republiky a Michalovce

Dokončenie zo str. 1

„Hra o Michalovce a okolie“ bola súčasťou náročných rokovanií o demarkačnej čiare medzi Slovenskom a Maďarskom, respektíve Slovenskom a Podkarpatskou Rusou (Strážany, Vrbovec). Dôležité rozhodnutie padlo 24. decembra 1918, keď podplukovník F. Vyx odovzdal v mene Dohody maďarskej vláde nótu, ktorá stanovila demarkačnú čiaru medzi Slovenskom a Maďarskom.

Do Michaloviec vstúpilo československé vojsko až 10. januára 1919. Jeho príslušníci sem dorazili vlakom z Trebišova, maďarské jednotky tu v tom čase už neboli.

Obsadenie Michaloviec a okolia pripadlo Armádnemu legionárskemu zboru z Talianska, konkrétne jeho 6. legionárskej divízii (tvorili ju tri pluky; Michalovce a okolie však obsadil len 31. a 32. pluk). Väčšie boje tu neprebehli,

všetko išlo oveľa hladšie, ako sa predpokladalo.

V kronike 31. pešieho pluku talianskych legionárov sa tiež zachovala krátka pasáž o Michalovciach: „*Dne 11. ledna pochoduje veliteľství pluku s I. praporem z Michalovců do Sobrance, kde nocují. Příštího dne pochodují zajištěně do Užhorodu, kam vchází ve 14 hodin.*“

Po krátkom období v roku 1919, keď boli Michalovce obsadené vojakmi Maďarskej Červenej armády, nadišiel čas stability, o čom svedčí i preloženie župného sídla česko-slovenskej Zemplínskej župy do Michaloviec v lete 1919. Vtedy už Michalovce tvorili neodlučiteľnú súčasť Československej republiky.

Dr. Martin Molnár

Mgr. Matej Starjak, PhD.

Portrétna galéria rodu Sztárayovcov sa rozrastá

Každý predmet v múzeu má svoj príbeh. Jeho cesta k nám je nezriedka kľukatá, často zohráva hlavnú úlohu náhoda, zhoda okolností, dokonca šťastie.

Najmä v súčasnosti je veľmi náročné získať do zbierok kvalitné, muzeálnym kolekciami vyhovujúce artefakty. O to viac prekvapí rozhodnutie súkromných zberateľov či vlastníkov ponúknuť múzeu – z vlastnej iniciatívy – vzácne dielo.

Začiatkom roka 2018 tak zbierky Zemplínskeho múzea obohatila busta Antona Sztárayho, vytvorená košickým sochárom Vojtechom Löfflerom v 70. rokoch 20. storočia, zhotovená zo zliatiny olova s inými kovmi. Ide o dar od súkromného zberateľa z Viedne, ktorý bustu získal priamo z ateliéru umelca a sám ju ponúkol nášmu múzeu, keďže sídli v bývalom kaštieli rodu Sztárayovcov.

Dotácie Fondu na podporu umenia zachránia ďalšie zbierky múzea

Zemplínske múzeum v Michalovciach uchováva vo svojich zbierkach aj mnohé artefakty z oblasti výtvarného umenia. Starostlivosť o ne je však finančne náročná. Prostriedky na ošetrovanie, reštaurovanie i prezentáciu zbierok sa kurátori snažia získať aj z iných zdrojov, ako len od zriaďovateľa (KSK) – ide o dotácie (grantové schémy) z Fondu na podporu umenia.

Súčasťou zbierok umeleckej histórie Zemplínskeho múzea je tiež kolekcia obrazov od Teodora Jozefa Moussona – nateraz najucelenejší súbor autorových diel v rámci Slovenska.

Tvorba tohto maliara je stále predmetom obdivu. Vďaka jej kvalitám sa umelcovi dlhodobo venuje náležitá pozornosť, zaslúženého uznania sa jej dostáva i na výstavách a aukciách výtvarného umenia.

Význam Teodora Jozefa Moussona v rámci kontextu výtvarného umenia prvej polovice 20. storočia na Slovensku verifikoval i Fond na podporu umenia, a to viacnásobnou dotáciou na záchranné reštaurovanie, aj dotáciou na rámovanie jeho diel.

Ak zosumarizujeme aktivity, ktoré súvisia s prezentáciou tvorby tohto umelca, možno konštatovať, že jeho dielo je v poslednom období v neustálom „pohybe“, a to kvôli či napriek prebiehajúcej rekonštrukcii expozíčných a výstavných priestorov hlavného kaštieľa. Po dokončení prác bude tvorbe tohto „maliara zemplínskeho ľudu a slnka“ venovaná samostatná stála expozícia v reprezentatívnych priestoroch.

Vďaka finančnej podpore Fondu na podporu umenia sa od roku 2016 do roku 2018 podarilo zrealizovať niekoľko dôležitých záchranných

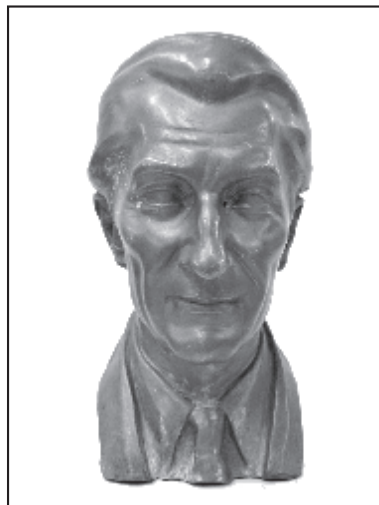
Po ukončení druhej etapy rekonštrukcie hlavnej budovy múzea bude tento umelecký predmet – na základe dohody s darcom – spolu s rodinnými fotografiami umiestnený v pracovni grófa Alexandra Sztárayho.

V druhej polovici roka 2018 došlo tiež k obohateniu rodovej galérie Sztárayovcov o dva portréty. Tieto olejomalby na plátne vznikli v prvej polovici 20. storočia a zakúpené boli od súkromných majiteľov z východného Slovenska, a to vďaka finančnej dotácii Košického samosprávneho kraja.

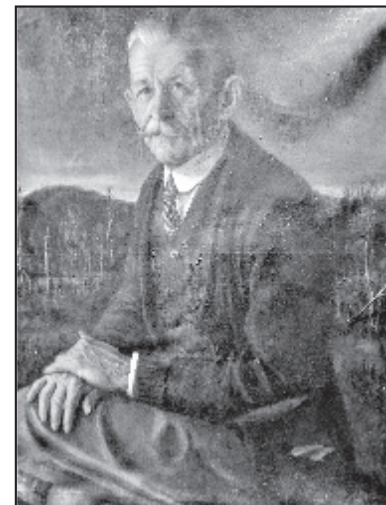
Portrét (pravdepodobne) grófky Irmy Sztárayovej (1863 – 1940), ktorá je z histórie známa ako dvorná dáma cisárovnej Alžbety, zobrazuje plavovlasú dámu z vyššej spoločnosti v zrelom veku, zachytenú v tmavých šatách od pásu nahor na neutrálnom tmavom pozadí, pričom telo je natočené mierne vľavo a pohľad smeruje k divákovi. Autora diela sa nateraz nepodarilo identifikovať, aj samotný portrét predstavuje predmet skúmania. Obraz je zaujímavý i netypickým mohutným rámom.

Druhé dielo zas predstavuje portrét grófa Gabriela Sztárayho. Zobrazený je ako starší sediaci muž v prírodnom prostredí so stromami. Aj v tomto prípade autora obrazu nateraz nepoznáme.

Ako už bolo v úvode spomínané, cesty artefaktov do nášho múzea sú nezriedka veľmi zaujímavé. Uvidíme, čo prinesie budúcnosť...

Busta grófa Antona Sztárayho

Portrét grófa Gabriela Sztárayho

Mgr. Dana Barnová, historička umenia
Mgr. Stanislava Rovňáková, historička

aktivít (reštaurovanie a rámovanie diel) na viacerých olejomalbách, akvareloch a kresbách.

V roku 2016 tak prebehla prvá etapa reštaurovania, ktorá sa týkala 22 diel spomínaného umelca. V nasledujúcom roku, keď sme si pripomínali 130. výročie narodenia Teodora Jozefa Moussona, s presahom do roku 2018 pokračovalo reštaurovanie obrazov majstra druhou etapou – išlo dokopy o 30 diel.

Na tieto práce nadviazalo i rámovanie 75 zbierkových predmetov – 34 Moussonových diel (olejomalieb, akvarelov a kresieb), 30 reprezentatívnych šľachtických portrétov príslušníkov rodu Sztárayovcov i neznámych šľachticov, ako aj 11 diel, zastupujúcich iné žánre (krajino-malby, zátišia a diela so sakrálnym motívom).

Adjustácia a vhodné rámovanie tak nepochybne prispelo k lepšej ochrane i estetickému zhodnoteniu diel. Mnohé z nich sa pritom stanú súčasťou nových stálych expozícií (olejomalby a akvarely Teodora Jozefa Moussona i historické šľachtické portréty).

Fond na podporu umenia poskytol v roku 2018 dotáciu aj na tretiu etapu záchranných aktivít, týkajúcich sa zbierkových predmetov – konkrétne ide o 6 diel, ktoré doplnia kolekciu obrazov Teodora Jozefa Moussona, reštaurovaných a zarámovaných v predchádzajúcich rokoch.

Kultúrne dedičstvo v podobe výtvarných diel – či už z tvorby „maliara zemplínskeho ľudu a slnka“, neznámych autorov šľachtických portrétov, umelcov minulého storočia alebo iných majstrov – si veľmi vážime. Ako múzejníci máme tiež zodpovednosť uchovať ho pre ďalšie generácie.

Na túto časť histórie môžeme byť právom hrdí, umeleckými dielami sa múzeum môže prezentovať doma i v zahraničí.

Podporené projekty Zemplínskeho múzea v roku 2018

Zemplínske múzeum v Michalovciach sa aj v roku 2018 uchádzalo o získanie dodatočných finančných prostriedkov na realizáciu viacerých kultúrnych, akvizíčných či investičných projektov, a to jednak od verejnoprávnej inštitúcie Fond na podporu umenia, jednak od zriaďovateľa – Košického samosprávneho kraja (vo forme spolufinancovania).

Múzeum uspelo v 7 projektoch, na ktoré Fond na podporu umenia poskytol dokopy 28 700 eur.

Por. číslo	Názov projektu	Celková pridelená suma
1.	Štefan Bubán: Zemplínska šírava I, II, III – akvizícia súboru olejomalieb	3 000,00 €
2.	„Maliar Zemplína“ Teodor Jozef Mousson – reštaurovanie olejomalieb z najrozsiahlšieho súboru diel Teodora Jozefa Moussona na Slovensku, III. (záverečná) etapa	10 000,00 €
3.	Rozširovanie úschovných možností centrálného muzeálneho depozitára	6 000,00 €
4.	Reštaurovanie nábytkového kompletu z obdobia I. republiky – I. fáza – jedáleňský stôl	2 000,00 €
5.	Amerikánsky dom na Zemplíne	3 000,00 €
6.	Irma Sztárayová – dvorná dáma zo Zemplína	2 000,00 €
7.	Zborník Hmčiarstvo v Pozdišovciach a okolí	2 700,00 €

Naša inštitúcia sa bude i v budúcnosti uchádzať o podporu ďalších projektov z externých zdrojov.

*Mgr. Tibor Tabak
manažér múzea*

Spomienkový rok grófký Irmy Sztárayovej

Rok 2018 sa v Zemplínskom múzeu niesol v znamení 155. výročia narodenia grófký Irmy Sztárayovej.

Z histórie je táto šľachtická známa ako posledná dvorná dáma rakúskej cisárkovej a uhorskej kráľovnej Alžbety Habsburskej (familiárne prezývanej Sissi). Irma bola tá, ktorá stála po boku panovníčky i v čase jej tragického skonu na brehu Ženevského jazera dňa 10. septembra 1898.

V danej súvislosti sa múzeum rozhodlo zrealizovať, respektíve spolupracovať na sérii viacerých kultúrno-spoločenských podujatí.

Dňa 27. mája 2018 sa tak uskutočnil hudobný koncert pod názvom **Hudobná jar Sztáray 2018**. Túto akciu s niekoľkoročnou tradíciou organizujú v kaštieli Sztárayovcov v obci Staré. Program podujatia pripravili žiaci a učiteľia Základnej umeleckej školy (ZUŠ) z Michaloviec v spolupráci s Máriou Litunovou – riaditeľkou Materskej školy v Starom. V starianskom kaštieli sa tiež narodila grófká Irma Sztárayová, tu aj vyrastala – išlo teda o symbolický „začiatok“ cyklu spomienkových podujatí, venovaných tejto významnej osobnosti. Sprievodný program predstavovala výstava – tvorila ju replika dobových šiat a 6 obrazov, na ktorých bol zmapovaný život grófký Irmy Sztárayovej.

V závere júna zas mesto Michalovce a Mestské kultúrne stredisko v Michalovciach v spolupráci so Zemplínskym múzeom pripravili už tradičnú slávnosť **Dies pro honore civitatis... Na poctu mesta...** Divadelnú hru – fragmenty zo života dvornej dámy Irmy Sztárayovej – naštudovalo Divadlo teatrálny skratky zo Spišskej Novej Vsi pod vedením PhDr. Petra Karpinského, PhD. Následne bola grófká primátorom mesta slávnostne uvedená do Panteónu historických osobností Michaloviec (okrem nej do Panteónu ešte patria Albert z Michaloviec, Benedikt, syn Pavla alebo Imrich Sztáray, ktorých tam uviedli v minulých rokoch).

Vyvrcholením roka, venovaného spomienke na túto šľachticú, bolo dvojdné podujatie s názvom **Spomienkové dni grófký Irmy Sztárayovej**, ktoré sa konalo v dňoch 2. a 3. septembra 2018. V prvý deň bohatý kultúrno-spoločenský program začal komentovanou prehliadkou Kaplnky svätého Antona Paduánskeho na michalovskom Hrádku a priblížením histórie rodu Sztárayovcov, ktorého členovia dali tento objekt vystavať. Potom nasledovala zádušná svätá omša za prítomnosti dekana Stanislava Pavúka z michalovského rímskokatolíckeho dekanátu,

dekana Jána Šveca-Babova zo sobranského dekanátu a novokňaza Michala Pavlíka – rodáka z obce Staré. Podujatie zavŕšil komorný koncert, v rámci ktorého vystúpili operná speváčka Milena Bančejová, huslista Miroslav Starják a duo mladých hudobníkov Nikola Mesarošová (priečna flauta) a Patrik Kanuščák (husle). Na druhý deň bola v Galérii pod nebom (pred Mestským úradom v Michalovciach), za prítomnosti Emila Ďurovčíka – poslanca Národnej rady Slovenskej republiky, Viliama Zahorčáka – primátora Michaloviec, Jany Cibereovej – prednostky Okresného úradu Michalovce, profesora Romana Holeca z Bratislavy a ďalších hostí, slávnostne otvorená 24-panelová výstava **Grófká Irma Sztárayová – dvorná dáma zo Zemplína**. Autorka – Mgr. Stanislava Rovňáková, historička Zemplínskeho múzea – pri jej koncipovaní spolupracovala s Dr. Martinom Molnárom a Mgr. Denisou Viňanskou. Výstavu z verejných zdrojov tiež finančne podporil Fond na podporu umenia i mesto Michalovce. Išlo vlastne o sumarizáciu doterajších poznatkov o grófký Irmy Sztárayovej.

V priestoroch Zemplínskeho osvetového strediska (ZOS) v Michalovciach následne začala moderovaná diskusia – hosťami Dr. Martina Molnára a Mgr. Mateja Starjaka, PhD. boli profesor Roman Holec z Filozofickej fakulty Univerzity Komenského v Bratislave (venuje sa najmä obdobiu 19. storočia a problematike panovníckeho rodu Habsburgovcov) a Mgr. Stanislava Rovňáková (skúma život grófký Irmy Sztárayovej, venuje sa tiež regionálnym dejinám). Inštalovaná tu bola i výstava replík dobových šiat cisárkovej Alžbety a jej dvornej dámy Irmy Sztárayovej, ako aj predmety, súvisiace s týmito urodzenými dámami. Celú diskusiu tiež obohatil hudobný a spevácky vstup.

Toto dvojdné podujatie bolo zaradené aj do projektu Dni európskeho kultúrneho dedičstva – Zdieľané dedičstvo 2018.

Neskôr, na základe textových podkladov, spracoval Mgr. Matej Starják, PhD. – v rámci cyklu Rádia Regina Košice pod názvom Príbeh pre toto miesto – scenár rozhlasovej hry **Irma Sztárayová zo Zemplína**, ktorá bola odvysielaná v druhej polovici novembra 2018.

Zemplínske múzeum nechalo vyhotoviť i pečiátku s podobizňou Irmy Sztárayovej a panovníčky Alžbety Habsburskej počas spoločnej prechádzky – jej odtlačkom boli označované všetky dokumenty inštitúcie, záujemcovia si tiež mohli dať na všetkých spomínaných podujatiach opečiatkovať svoje pohľadnice alebo listy. Rozšírila sa aj ponuka propagačných predmetov múzea, a to o zápisník „Irma Sztárayová“.

Veríme, že týmito kultúrno-spoločenskými podujatiami sa podarilo zaujímavým spôsobom verejnosti priblížiť osobnosť poslednej dvornej dámy panovníčky – grófký Irmy Sztárayovej, ktorá bola úzko spätá s týmto regiónom.

Mgr. Stanislava Rovňáková, historička

ARCHEOLOGICKÝ VÝSKUM VO VINNOM

Spolupráca medzi Zemplínskym múzeom v Michalovciach a obcou Vinné má viacero podôb – ide o popularizačné aktivity i odbornú činnosť.

V roku 2018 sme v obci realizovali archeologický výskum objektu „sýpky“. Táto stavba má nesporne historické hodnoty, bližšie údaje o nej však chýbajú. Dokonca i vek budovy bol doteraz iba odhadovaný, nevyučoval sa pritom ani stredoveký pôvod. Po plánovanej oprave a adaptácii v jej priestoroch vznikne – v spolupráci so Zemplínskym múzeom – obecné múzeum vinárstva, vinohradníctva, dejín a prírody.

Stav objektu si v súčasnosti vyžadoval výmenu strechy. V súlade s metodickými inštrukciami Krajského pamiatkového úradu v Košiciach prebehli aj výskumné archeologické práce, ktoré sa sústredili na priestor v dotyku s budovou z jej severnej a východnej strany; podieľali sa na nich PhDr. Lýdia Gačková, Mgr. Anastázia Hamadejová a Mgr. Marián Čurný, PhD. – archeológovia Zemplínskeho múzea. Výskum priniesol mnoho nových zistení o datovaní stavby a jej podobe, ako aj zaujímavé predmety materiálnej kultúry, pri ktorých si osobitnú pozornosť zasluhuje početná skupina nálezov z raného novoveku.

Základnú metódu archeologického výskumu predstavovali zisťovacie sondy. Od mája do októbra 2018 sa zrealizovalo 5 sond – vo všetkých boli zistené murivá, súvisiace s objektom „sýpky“. Odkrytá stratigrafia (sled historických vrstiev) v najväčšej miere súvisí s dobou výstavby (16. alebo 17. storočie), užívaním objektu (17. až 19. storočie) a adaptáciou na skladovací objekt miestneho JRD (druhá polovica 20. storočia). Najstarší

doložený sídelný horizont, ktorý bol narušený výstavbou kamennej budovy, možno predbežne datovať do obdobia neskorého stredoveku, z jeho výplne však pochádzajú i črepy vrcholnostredovekej keramiky. Prítomné sú aj nálezy keramických fragmentov pravdepodobne z obdobia praveku a včasného stredoveku.

Objavené, doposiaľ neznáme múry boli alebo konštrukčne previazané so základmi „sýpky“, alebo išlo o zvyšky pôvodne samostatne stojaceho objektu (objektov), zrejme súvisiaceho so „sýpkou“.

V prvej kategórii možno hovoriť o dvoch základových múroch, stavebne previazaných so základmi východnej (sondy 1 – 3/18) a severnej (sonda 4/18) obvodovej steny „sýpky“, ktoré vymedzovali zatiaľ bližšie neurčený stavebný objekt s obdĺžnikovým pôdorysom, orientovaný dlhšou osou na sever. Pôvodne bol zaklenutý a prepojený

so zaklenutým interiérom „sýpky“ cez v súčasnosti zamurovaný dverný otvor. Spoločne so „sýpkou“ vytvárali pôdorys v tvare písmena „L“. Táto stavebná aktivita bola realizovaná na prelome 16. a 17. storočia, prípadne v prvej polovici 17. storočia,

stále však nie je vylúčené ani mierne staršie datovanie. Na úrovni juhovýchodného nárožia základov jeho zaniknutej časti bolo zistené ďalšie základové murivo,

organického materiálu – kože, textilu, zvieracích kostí, dreva či kôstok z viacerých ovocných druhov. Vhodný zdroj pre datovanie nálezového súboru do obdobia po roku 1600 predstavujú výrazné keramické fragmenty s veľkým potenciálom kompletnej rekonštrukcie. Uvedenú skutočnosť podporuje i nález štyroch mincí z 20. rokov 17. storočia – poltoráka a šilinga poľského kráľa Žigmunda III. (1566 – 1632), groša sedmohradského kniežaťa Gabriela Betlena (1580 – 1629) a zriedkavého holandského levieho toliara. Aj napriek dosiahnutiu výrazných hĺbok nebola zistená úroveň založenia tohto základového muriva. Jeho výskum teda nie je ukončený – bude predmetom ďalšieho bádania.

Druhú kategóriu predstavujú murivá na južnej hranici skúmanej parcely (sonda 5/18). Ich poznanie však stále nie je dostatočné – už v tejto fáze výskumu sa ale ukazuje, že v jednom prípade mohli byť stavebne adaptované do spoločného celku s objektom dnešnej „sýpky“. Dva zistené krátke úseky širokého základového muriva mali pritom severo-južnú orientáciu, zhodnú so zaniknutou severnou prístavbou „sýpky“.

Hlavnými výsledkami archeologického výskumu historického objektu vo Vinnom sú zistenia, že vznikol najneskôr na prelome 16. a 17. storočia ako väčší stavebný komplex. Jeho funkcia pritom nebola vždy iba hospodárska – rozsiahly nálezový súbor keramických, sklenených a kovových predmetov z prvej polovice 17. storočia, často výnimočnej kvality, totiž naznačuje prestížnu domácnosť. Výskum zároveň priniesol i viacero nových interpretačných otázok, ktorých vyriešenie bude úlohou ďalšej sezóny v roku 2019.

Mgr. Marián Čurný, PhD.
PhDr. Lýdia Gačková
Mgr. Anastázia Hamadejová
archeológovia

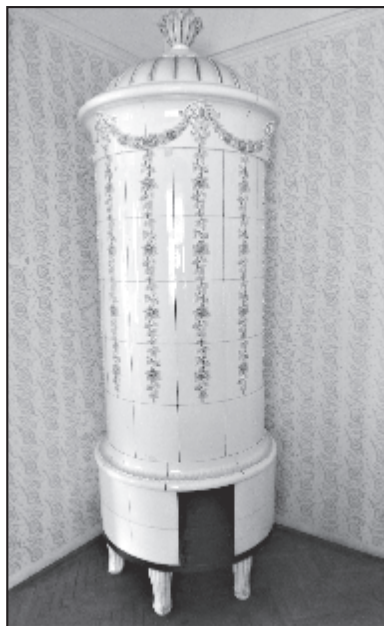

Murivo severnej steny „sýpky“

Akvizície útvaru histórie a umeleckej histórie

V roku 2018 sa zbierkový fond Zemplínskeho múzea v Michalovciach rozrástol o ďalšie hodnotné predmety, ktoré sa podarilo zakúpiť od súkromných majiteľov vďaka finančnej dotácii od zriaďovateľa – Košického samosprávneho kraja.

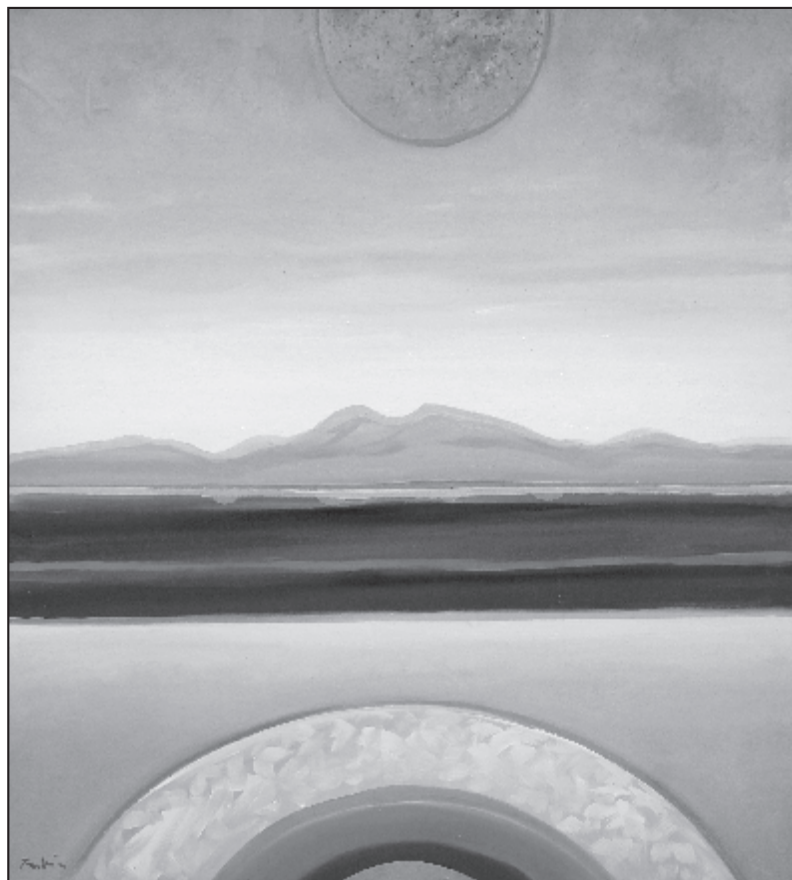
Zbierky útvaru histórie tak obohatila kachľová pec a súbor 420 dobových pohľadníc, viazucich sa k Zemplínskej šírave.

Kachľová pec v štýle rokoka zo začiatku 20. storočia bola pôvodne súčasťou mobiliáru domu v blízkych Sobranciach. Ide o vykurovacie teleso valcovitého tvaru na štyroch porcelánových nožičkách, zdobené jemným vystupujúcim kvetinovým dekórom. Vrchná časť je ukončená kupolou s neorokokovou šiškou, v spodnej čelnej časti sú zas umiestnené mosadzné dvierka s priestorom na vzniknutý popol. Vyrobená bola pravdepodobne viedenským majstrom na objednávku aristokracie.

Zbierka 420 pohľadníc Zemplínskej šíravy tvorí ucelený súbor, ktorý mapuje bohatú históriu tohto vodného diela. Ide o zaujímavý dokumentačný materiál, zachytávajúci proces vývoja názvu, vzniku a existencie rôznych reštauračných či rekreačných zariadení alebo viacerých atrakcií, neodmysliteľne spätých so Šíravou. Zbierka je z väčšej časti farebná, zastúpenie majú i čiernobiele pohľadnice.

Do zbierok útvaru umeleckej histórie zas pribudol triptych s názvom *Zemplínska šírava I až III* z roku 2007 od známeho trebišovského maliara Štefana Bubána. Ide o rodáka zo Zemplína, ktorý svojím výtvarným novátorstvom prekročil hranice nielen regiónu, ale aj Slovenska. Jeho tvorba je síce od začiatku spojená predovšetkým s východným Slovenskom, je však rozmanitá a nadregionálna. Neustále si

Štefan Bubán, Zemplínska šírava II (2007)

tiež získava obdiv domácich i zahraničných historikov, teoretikov umenia či obyčajných ľudí – milovníkov umenia. Majster Bubán tak úspešne reprezentuje výtvarné umenie Slovenska doma, aj za hranicami krajiny (v Európe, Ázii alebo Amerike; v rokoch 2004 až 2009 vystavoval napríklad i na medzinárodnej výstave Jesenný salón v Paríži, kde ho v rokoch 2007 a 2008 zaradili spomedzi 500 umelcov medzi 50 najúspešnejších).

Táto akvizícia, zrealizovaná vďaka dotácii Fondu na podporu umenia, obohatí kolekciu diel Štefana Bubána – tá je v muzeálnych zbierkach zastúpená predovšetkým predmetnou krajinárskou tvorbou zo 70. až 80. rokov 20. storočia. Novozískaný triptych pritom dokladá posun v tvorbe umelca, pričom sa radí do obdobia, keď autor cez analýzu motívu postupne dospel k nepredmetnej maľbe.

Z finančných prostriedkov Košického samosprávneho kraja bola zas zrealizovaná kúpa štyroch diel *zalužickej rodáčky Ludmily Lakomej – Krausovej*, ktorá sa venuje umeleckému zachytávaniu malebných zákutí rodného Zemplína i krás jeho folklóru, ako aj maľovaniu zátiší. Získaný súbor predstavuje výber z jej tvorby z rokov 1985, 1998 a 2005, pričom dopĺňa kolekciu diel tejto autorky v zbierkach múzea.

Ludmila Lakomá – Krausová, Z Michaloviec (1998)

V závere roka 2018 sa tiež vďaka príspevku zriaďovateľa – Košického samosprávneho kraja – podarilo rozšíriť zbierku diel *Teodora Jozefa Moussona* o obraz *Slnečné odpoľudnie*. Ide o reprezentatívny doklad časti tvorby umelca, ovplyvnenej plenérovým pobytom v maliarskej kolónii v Nagyabányi v roku 1911, aj vďaka ktorému sa Moussonova paleta obohacuje o svetivé farebné akordy. Zachytáva atmosféru slnečného letného popoludnia, prezentovanú krajinou s figurálnou stafážou. Na obraze sú konkrétne zachytené autorove deti – dvojčičky Edita a Judita a syn Viliam. Táto olejomalba na plátne s rozmermi 81 x 101 cm, signovaná a datovaná vľavo dole poločitateľne „Mousson 930 (36?)“, je zarámovaná v širokom holandskom čiernom ráme so zlatou lištou z 30. rokov 20. storočia (šírka lišty predstavuje 22 cm). Obraz bol uvedený v aukčnom katalógu 140. večernej aukcie SOGY, priložený je k nemu i znalecký posudok.

Uvedenými novými akvizíciami pokračujú odborní pracovníci útvaru histórie a umeleckej histórie v nastúpenom trende cieľavedomého získavania zbierkových predmetov, ktoré svojimi estetickými i dokumentačnými hodnotami nesporne prispievajú k obohateniu plánovaných stálych expozícií a výstav.

Mgr. Stanislava Rovňáková
historička

Mgr. Dana Barnová
historička umenia

„HARČARSKÉ DŇI 2018“

Počas vikendu, 7. až 9. septembra 2018, sa v obci Pozdišovce už po tretíkrát uskutočnili „Harčarské dňi“, venované hrnčiarkej tradícii Zemplína. Toto podujatie odborne i technicky zabezpečujú pracovníci Zemplínskeho múzea.

Akcia začala v piatok večer, a to dozdobovaním keramiky a nakladaním pece (kochu).

Samotný výpal začal v sobotu dopoludnia – jeho cieľom bolo získať čiernu, zadymovanú keramiky, ktorá sa po stáročia vyrábala aj v Pozdišovciach. Večernú atmosféru spríjemnili miestni folkloristi pripomienkou starých hrnčiarских piesní, premietanie nových dokumentárnych filmov „Deň s michalovskými hrnčiarimi“ a „Deň s výrobcom pastierskych bičov“ i hudobník Raptor Koch.

V nedeľu návštevníci netrepežlivo očakávali otvorenie pece, v ktorej však stále bola príliš vysoká teplota. Čakanie im spríjemnil zábavný program divadla

KLUD či piesne folklórnej skupiny Harčarki (predstavila aj svoj nový CD-nosič). Deti zas využili možnosť zapojiť sa do hlinotvorby, a to v tvorivých dielňach za hrnčiarškim kruhom alebo pri modelovaní hliny na tému štyroch živlov. Kto vytrval až do konca, mohol sa zúčastniť vyberania (vtedy už len príjemne teplej) pece.

Mgr. Monika Zitrická
manažérka kultúry

KOLOKVIUM „KACHLICE KRÁSNYCH SLOHOV“ V TREBIŠOVE

V dňoch 9. až 11. októbra 2018 sa v Trebišove konalo vedecké podujatie – medzinárodné kolokvium s názvom „Kachlice krásnych slohov“. Organizačne ho pripravil, s podporou mesta Trebišov, PhDr. Ján Chovanec, PhD. – archeológ a znalec danej problematiky, a to v spolupráci so Slovenskou archeologickou spoločnosťou pri SAV, s Archeologickým ústavom SAV a so spoločnosťou Arx Paris Trebišov.

Odznelo 17 príspevkov, kde dominovali archeologické nálezy kachlíc od gotiky až po barok. Medzi takmer 40 zúčastnenými bádateľmi zo Slovenska, z Maďarska, Českej republiky, Poľska a Ukrajiny prevažovali archeológovia z múzeí, pamiatkových úradov, univerzít, vedeckých ústavov i zo súkromnej sféry, zastúpení boli aj historici a profesionálni kachliari z Cechu kachliarov. Potrebné je tiež poznamenať, že podobné vedecké podujatia s vyhranenou bádateľskou tematikou sú nielen na Slovensku, ale i v zahraničí skôr zriedkavé. Trebišovské kolokvium pritom priamo nadväzovalo na podujatia (s knižnými výstupmi) „Od gotiky po Habánov. Kachlice z bývalej Abovskej, Šarišskej a Zemplínskej župy“ (Sárospatak, 1996) a „Gotické a renesančné kachlice v Karpatoch“ (Trebišov, 2005).

Intenzívne archeologické bádanie v posledných rokoch prinieslo i množstvo kachlíc prakticky zo všetkých skúmaných prostredí – miest, hradov, šľachtických sídel, kláštorov či dedinského prostredia. Úlohou teoretického výskumu je teraz dané nálezy sprístupniť vedeckej obci a predstaviť verejnosti. V poslednom období sa tiež konalo viacero výstav a prednášok o kachliciach. Na trebišovskom kolokviu teda logicky dominovala potreba informovať o nových a novších nálezoch kachlíc.

Najskôr odzneli nosné sumarizujúce prednášky, opierajúce sa o dlhoročné štúdium nálezového fondu – „Kachlice z doby Perényiovcov a Drugethovcov v Trebišove“ (J. Chovanec), „Keď v kachlovém reliéfu“ (I. Loskotová, M. Tymonová) a „Kafle w zbiorach Muzeum Historycznego Miasta Krakowa“ (K. Moskal). Popri prezentácii činnosti Cechu kachliarov (M. Tršo, V. Institoris) bolo obsahom väčšiny ďalších referátov informovanie o zložení nálezových súborov kachlíc, o ich výzdoobe a štýlovom či chronologickom zaradení. Prezentované boli nálezy z hradov Fiľakovo (A. Anderko), Brekov a Jasenov (I. Strakošová), Čabraď (R. Rakonczay), z opevnených sídel Zakarpattia (I. Prochnenko), z lokalít Czudec a Krajowice (A. Lubelczyk), z hradov Lietava (M. Bielich) a Oponice (B. Jančiová), z kláštora dominikánov vo Vinnyci na Ukrajine, z dedinského i mestského prostredia Kyjova (J. Šmerda), Mikulčíc (F. Kostrouch), Krivian a Prešova (D. Bomba, M. Čurný, L. Záhorec). V niektorých príspevkoch – výstupoch z bakalárskych

a magisterských prác – bádatelia predstavili spôsoby a metódy spracovania často veľmi početných nálezových súborov. Vytvorený bol aj priestor pre fyzickú prezentáciu zaujímavých nálezov kachlíc – napríklad z Prešova, Bardejova alebo Levoče.

Referáty z kolokvia budú publikované.

Archeológovia Zemplínskeho múzea v Michalovciach – M. Čurný, L. Gačková a A. Hamadejová – prezentovali nálezy kompletne zachovaných renesančno-barokových kachlíc z archeologického výskumu „sýpky“ vo Vinnom. Ukázalo sa pritom, že niektoré z nich majú priame analógie s nálezmi z hradu Seredné na Zakarpatí.

Súčasťou podujatia bola tiež exkurzia – na maďarských hradoch Füzér a Sárospatak mohli účastníci vidieť hneď niekoľko rekonštrukcií renesančných kachľových pecí, vyhotovených na základe archeologických nálezov.

Veľká vďaka za prípravu tohto kolokvia ešte raz patrí PhDr. Jánovi Chovancovi, PhD. – výrazne sa tým prehĺbilo naše štúdium i poznanie problematiky historických kachlíc.

Mgr. Marián Čurný, PhD., archeológ

Filmové dokumenty „Deň s...“ približujú dve remeslá

V roku 2018 vznikli – v rámci projektu „Deň s...“ – dva krátke filmy, zachytávajúce súčasnú podobu dvoch remesiel. Keďže región Zemplína bol z hľadiska filmovej dokumentácie pracovných postupov relatívne „zanedbaný“, národopisný úsek Zemplínskeho múzea takýmto spôsobom prispel k obohateniu súboru záznamov „z prvej ruky“. Ide pritom o výsledok výskumnej činnosti, ktorú z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Film **Deň s výrobcom pastierskych bičov** predstavuje súčasnú výrobu pletených bičov, obnovenú folkloristickým nadšencom. **Ján Ihnát** z Hatalova sa postupne dostal od záľuby vo folklóre cez detailné skúmanie starých vzorov až k vlastnej výrobe pastierskych káps a bičov. Kožiarskej výrobe sa pritom začal intenzívne venovať okolo roku 2012. Snaží sa tiež identifikovať a dodržiavať regionálne zvláštnosti južného Zemplína a oblasti Použia – ako predloha mu slúži i pastierska výbava, uchovávaná v zbierkovom fonde Zemplínskeho múzea. Tento výrobca vo filme takmer inštruktážnym spôsobom predvádza všetky kroky, vedúce ku kompletizácii funkčného biča.

Filmový dokument **Deň s michalovskými hrnčiarimi** je zas pohľadom do dvoch súčasných profesionálnych výrobní keramiky v Michalovciach – do dielne **Jána Mokriša** a **Lubomíra Lipaia**. Vo výrobní Lubomíra Lipaia predvádza svoje majstrovstvo i „kruhár“ **Peter Kočík** – držiteľ rekordov vo výške vytáčaných džbánov. Zaujímavý je tiež záznam postupu zdobenia taniera tanečným figurálnym motívom, ktorý výtvarníčka **Eva Danková** prispôsobuje vlastnému cíteniu.

Všetci uvedení keramikári pracovali v minulosti v pozdišovskom hrnčiarškom podniku. V súčasnosti je ich činnosť zameraná najmä na produkciu modernej úžitkovej keramiky s novými motívmi, ovplyvnenými aktuálnymi potrebami a vkusom. Pri výrobe tiež uplatňujú moderné technológie, tie však vychádzajú zo starších výrobných postupov – v mnohom pritom nadväzujú na staršie postupy hrnčiarškej výroby v neďalekej obci Pozdišovce.

V januári 2018 Zemplínske múzeum predstavilo oba filmy na podujatí v michalovskom Mestskom kultúrnom stredisku – po ich premietnutí mali diváci aj možnosť diskutovať s protagonistami. Filmy si následne mohli – počas celého roka – pozrieť i návštevníci viacerých tematicky zameraných kultúrno-spoločenských podujatí v Michalovciach, Pozdišovciach, Bardejove či Prešove.

Film **Deň s michalovskými hrnčiarimi** tiež postúpil – spolu s ďalšími 45 titulmi z 27 krajín – do hlavnej súťaže festivalu Etnofilm Čadca 2018, pričom komisia vyberala až zo 173 prihlásených filmov.

Skrátené štvorminútové verzie filmov sú pre záujemcov dostupné aj na internetovej stránke www.zemplinskemuzeum.sk.

Michalovské múzeum dokumentuje hrnčiarstvo i pastierske umenie už dlhodo. Predmety, týkajúce sa uvedených oblastí, budú tiež tvoriť významnú súčasť nových muzeálnych expozícií. Filmy tak doplnia vystavené exponáty o atraktívny audiovizuálny prvok.

Mgr. Jozef Hrabovský
etnograf

Ján Ihnát – výrobca bičov

u. fond na podporu umenia

REŠTAUROVANIE ZBIERKOVÝCH PREDMETOV

Všetky zbierkové predmety, ktoré Zemplínske múzeum získalo ako prírodné a kultúrne dedičstvo, musí zo zákona chrániť pre budúce generácie. Aj vďaka tomu môžeme lepšie spoznávať našu minulosť a inšpirovať sa do budúcnosti.

Naša inštitúcia uchováva viac ako 75 600 zbierkových predmetov z oblasti prírodovedy, archeológie, histórie, umeleckej histórie a národopisu, ktoré boli do roku 2014 umiestnené jednak v expozičných priestoroch, jednak sú stále uložené v depozitároch. Prírodné, akvizície si vyžadujú i odbornú starostlivosť a ošetrovanie. Popri základnom očistení, konzervovaní a reštaurovaní je cieľom tohto prístupu zachovanie aktuálneho stavu predmetu a zabránenie jeho ďalšej deštrukcii. Každý zásah konzervátora a reštaurátora teda predstavuje snahu o predĺženie životnosti zbierkového predmetu a zvýšenie jeho umelecko-historickej, estetickej aj finančnej hodnoty.

V konzervátorskej dielni múzea bolo v roku 2018 ošetrovaných celkovo 603 kusov národopisných zbierkových predmetov (prevažne z pôvodnej expozície vinohradníctva) a 103 kusov hlavne kovových predmetov (aj 4 strieborné mince) z archeologického výskumu vo Vinnom. Príbežne sa tiež kontroluje stav akvizícií – najmä obrazov – v rámci útvaru umeleckej histórie. Po ukončení rekonštrukcie kaštieľa budú tieto exponáty ako jedny z prvých umiestnené v pripravovanej novej expozícii. Keďže dnes sú ešte stále uložené v centrálnom depozitári, pozornosť reštaurátorov sa sústreďuje na opravu degradácií lakovej vrstvy a zabránenie ďalšiemu uvoľňovaniu sekundárnych tmelov (po odbornej konzultácii a na základe odborných návrhov príslušného kurátora zbierkového fondu) formou minimálnych zásahov.

Pri vizuálnej obhliadke bolo zistené, že dané diela sú zhotovené technikou olejomalby na plátne, pričom vo viacerých prípadoch sa zistili i druhotné zásahy, vrátane dubláže plátna (spevnenie pôvodného plátna nažehlením na nové plátno). Pri ultrafialovom svetle tiež neboli zaznamenané žiadne väčšie premalby, iba sa potvrdili menšie sekundárne zásahy (pomocou tmelov a retuší). Na stenčovanie lakovej vrstvy i druhotných retuší bolo používané vyhovujúce rozpúšťadlo, zvolené pomocou malých sond. Vo väčšine prípadov išlo o čistý terpentín; na miestach, kde retuše odolávali, sa použil dimethylformamid s terpentínom (v pomere 1:1), ktorý bol následne umytý terpentínom. Okrem toho sa odstránili uvoľnené rušivé sekundárne tmely a nahradené boli novými, na disperznej báze. Retuše sa realizovali individuálne, a to akvarelovými i olejovými farbami s imitativnou, respektíve neutrálnou čiarkovou retušou. Záverečné lakovanie bolo vykonané polomatným voskovodamarovým lakom. Všetky použité materiály sú pritom reverzibilné. Zadná strana obrazov bola ošetrovaná iba mechanicky – odstránili sa len nečistoty.

K reštaurovaníu je potrebné pristupovať s veľkou opatnosťou a dôkladne zvažovať mieru jednotlivých zásahov, aby daný predmet prípadnými nevhodnými postupmi nezískal úplne inú výpovednú hodnotu.

*Katarína Meždejová, DiS
konzervátorka*

Predstavujeme...

Mgr. Dana Barnová – historička umenia

V rokoch 1982 – 1987 absolvovala stredoškolské štúdium na SUPŠ v Košiciach, odbor Konzervátorstvo a reštaurátorstvo závesných a tabulových malieb. V rokoch 1987 – 1992 študovala na Katedre dejín výtvarného umenia FF UK v Bratislave odbor Veda o výtvarnom umení, ktorý ukončila záverečnou prácou s názvom Ikony v zbierkach Zemplínskeho múzea v Michalovciach.

Od roku 1992 pracuje ako historička umenia na útvare umeleckej histórie Zemplínskeho múzea. V rokoch 2001 – 2009 zastávala i funkciu riaditeľky tejto inštitúcie. Je kurátorkou zbierok umeleckej histórie, zabezpečuje tiež výstavnú a prezentačnú činnosť múzea. Pôsobí aj ako kurátorka výstav v iných kultúrnych inštitúciách.

Vo svojej vedecko-výskumnej činnosti sa zameriava na problematiku ikonopisnej tvorby, výtvarného umenia a hnutelných pamiatok. Je i autorkou a odbornou garantkou niekoľkých úspešných projektov (MK SR, FPU), zameraných hlavne na ochranu a odborné ošetrovanie zbierok (reštaurovanie súboru ikon či reštaurovanie a rámovanie diel Teodora Jozefa Moussona). Pripravila tiež desiatky výstav a viacero medzinárodných plenérov, zbierkový fond múzea doplnila o mnohé cenné diela z oblasti výtvarného umenia od domácich i zahraničných umelcov. V súčasnosti sa intenzívne podieľa na príprave nových stálych expozícií Zemplínskeho múzea.

Renáta Kviatková – konzervátorka

Do Zemplínskeho múzea v Michalovciach nastúpila v roku 1984, a to na úsek ochrany a konzervovania zbierkových predmetov. Spočiatku sa venovala prevažne rekonštrukcii keramiky z archeologických výskumov a kresbovej dokumentácii archeologických nálezov. V tejto oblasti dosiahla časom vysokú profesionalitu – jej kresby boli tiež uverejnené v renomovaných archeologických časopisoch. V spolupráci s odbornými pracovníkmi múzea sa výrazným spôsobom podieľala aj na reінštaláciách stálych expozícií archeológie a národopisu.

Intenzívne spolupracuje i pri realizácii výstavnej činnosti múzea. Stála pri vzniku centrálného depozitára v roku 2010 – ako jeho správkyňa má na starosti zbierky piatich fondov, obsahujúce približne 18 000 položiek.

Je i autorkou troch úspešných projektov, zameraných na získanie finančných prostriedkov na vybavenie depozitára.

Od roku 2001 zastáva post predsedníčky ZO odborového zväzu SLOVES, od roku 2010 pôsobí aj vo funkcii vedúcej prezentačno-prevádzkového úseku, respektíve úseku správy zbierok.

Pri príležitosti pracovného jubilea v roku 2015 jej bol udelený Pamätný list Zväzu múzeí na Slovensku.

V poslednom období – v súvislosti s prípravou nových expozícií – sa venuje rekonštrukcii keramických predmetov z archeologických výskumov a konzervovaniu národopisných zbierok rôznych materiálových skupín (drevo, kov či koža).

Dub letný po víchrici v roku 2012

KRÍŽ NA DVORE MÚZEA

V noci z 8. na 9. júna 2012 sa mestom Michalovce prehnala silná veterná smršť, ktorá vyvrátila aj niekoľko stromov. Medzi nimi bol tiež mohutný dub letný, rastúci v areáli Zemplínskeho múzea.

Časť stromu bola následne vystavená v prírodovednej expozícii – návštevníci múzea tak mali na priečnom reze kmeňa možnosť sledovať letokruhy, podľa ktorých sa dal určiť i vek stromu. Vystavený kmeň mal takmer 150 rokov. Obvod vo výške 50 cm nad zemou predstavoval 495 cm.

Ďalšia časť spadnutého stromu bola ponúknutá i mladým umelcom, pracujúcim s drevom. Oslovený maliar a rezbár Marek Halász spolu s kolegom Petrom Králikom sa podujali vytvoriť z neho monumentálnu skulptúru, ktorá mala byť po dokončení inštalovaná v areáli Zemplínskeho múzea.

Najprv bolo potrebné rozpíliť mohutný kmeň na štyri časti. Keďže realizácia zámeru si vyžiadala niekoľko etáp, nutná bola i konzervácia drevenej hmoty. Na samotnom osadení štvorice segmentov kmeňa sa okrem pracovníkov múzea podieľala aj ťažká technika.

V súčasnosti predstavuje drevená skulptúra výrazný, neprehliadnuteľný výtvarný prvok v areáli múzea, v blízkosti základov rotundy.

Inštalácia diela v areáli múzea

O svojom umeleckom projekte Marek Halász píše: „Križ predstavuje interaktívny pomník stromu v podobe časovej pamätovej schránky, ktorá umožní divákovi lepšie nahliadnuť do vnútra stromu k jeho podstate, minulosti. Jednotlivé segmenty sú zoskupené do pravidelného kompaktného celku tak, aby vo svojom medzipriestore vytvárali podobu križa, do ktorého je možné vstúpiť a stať sa jeho súčasťou.“

Marek Halász (1984, Bratislava) študoval sochárstvo a voľné umenie v ateliéri Socha a aplikované médiá (doc. Juraj Sapara) na Fakulte výtvarných umení Akadémie umení v Banskej Bystrici. Venuje sa najmä soche, objektu, inštalácii, land-artu a oblasti site-specific. Doposiaľ vystavoval na viacerých kolektívnych výstavách, podieľal sa tiež na aktivistických a duchovne orientovaných projektoch. Žije a tvorí v Bratislave a Hontianskych Trst'anoch.

Peter Králik (1981, Michalovce) študoval v Ateliéri slobodnej kreativity (prof. Bartusz) na Katedre výtvarných umení a intermédií Technickej univerzity v Košiciach. Do povedomia odbornej verejnosti vstúpil ako zakladateľ pojmu AGROART. Viedol Alternatívny kultúrno-umelecký priestor Subterén, ktorý poskytoval možnosť prezentácie mladých umelcov, propagoval súčasné umenie a predstavoval alternatívu k mestským i krajským galériám v regióne. V súčasnosti pôsobí ako riaditeľ ZUŠ v Strážskom.

Mgr. Dana Barnová, historička umenia

REKONŠTRUKCIA PRÍRODOVEDNÉHO DEPOZITÁRA

Prírodovedné oddelenie Zemplínskeho múzea v Michalovciach disponuje okrem stálej expozície aj vlastným prírodovedným depozitárom. Ten sa nachádza v malej budove, ktorá „nenápadne nápadne“ stojí v tesnej blízkosti východného krídla hlavného kaštieľa.

Objekt bol postavený na prelome 60. a 70. rokov minulého storočia a pôvodne mal slúžiť ako sklad pri rekonštrukčných prácach na kaštieli. Neskôr sa tu nachádzala stolárska dielňa múzea.

Časom pribúdali i prírodovedné zbierkové predmety, ktoré získavali kurátori. Dnes zbierkový fond prírodovedného oddelenia tvorí vyše 7 000 položiek, ktoré sú rozdelené na predmety z odboru geológia, botanika a zoológia. Časť zbierok je pritom vystavená v stálej prírodovednej expozícii múzea, ďalšia časť bola dlhodobo zapožičaná Vihorlatskému múzeu v Humennom a správe Chránenej krajiny oblasti Poloniny, zostávajúce predmety, tvoriace najpočetnejšiu časť zbierky, sú uložené v už spomínanom prírodovednom depozitári.

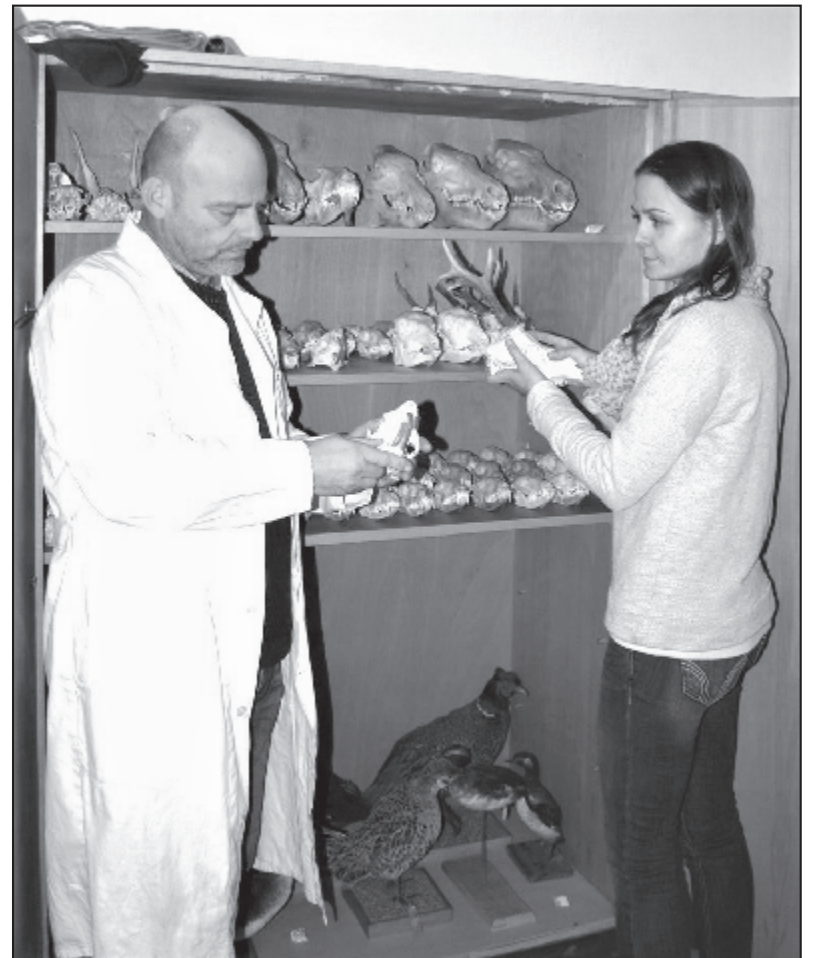
V priebehu času sa interiér tohto depozitára stal nevyhovujúcim, a to z viacerých dôvodov. V dôsledku rekonštrukcie hlavného kaštieľa múzea bolo totiž prerušené vykurovanie tohto objektu – kaštieľ má už vlastné, novovybudované teplovodné (ústredné) kúrenie. Elektrické rozvody tiež zastarali. Roky

užívania sa podpísali aj pod stav obvodových stien i podlahy.

Podmienky – veľký výkyv teplôt a vlhkosti v interiéri – teda neboli vhodné na ďalšie uloženie prírodovedných zbierok. Aby sa dodržal správny depozitárny režim, pracovníci Zemplínskeho múzea sa rozhodli pre rekonštrukciu vnútrajška tohto objektu. Po vyťahovaní zbierok a nábytku bolo odstránené staré, už nevyhovujúce elektrické vedenie, pristúpilo sa aj k opravám omietky a jej opätovnému vymaľovaniu, na podlahu bola položená dlažba (tá tam doposiaľ chýbala), okenné rámy, ako aj interiérové dvere dostali obnovujúci náter. Inštalovali sa tiež nové elektrické rozvody. Keďže objekt nedisponoval vlastnou plynovou prípojkou, vykurovanie bolo zabezpečené stropnými elektrickými sálavými panelmi.

Aktuálne prebieha sťahovanie zbierkových predmetov späť do už opraveného, čistého a vykurovaného prírodovedného depozitára. V budúcnosti sa plánuje výmena strešnej krytiny i obnova fasády.

Ing. Tibor Vongrey
zoológ

Ing. Tibor Vongrey a správkyňa prírodovedného depozitára Katarína Meždejová pri kontrole zbierok

Záujem o diela Teodora Jozefa Moussona pretrváva

Popri nateraz najrozsiahljšom súbore diel Teodora Jozefa Moussona, ktoré uchováva Zemplínske múzeum v Michalovciach, sa viaceré menšie kolekcie umelcových obrazov nachádzajú v rôznych galériách, múzeách, inštitúciách (školy, banky) alebo súkromných zbierkach na Slovensku či v zahraničí.

Po sérii úspešných výstav v roku 2017 (v Andrassyovskej obrazárni v Krásnohorskom Podhradí a vo výstavných priestoroch informačného centra hradu Füzér v Maďarsku) i v priebehu tohto roka – kvôli pokračujúcej rekonštrukcii hlavnej budovy michalovského múzea – výstavná činnosť pokračovala na pôde iných inštitúcií. Výtvarné diela Teodora Jozefa Moussona tak boli prezentované v Múzeu a kultúrnom centre južného Zemplína v Trebišove (od 13. júna do 19. augusta 2018) a v prestížnej Oravskej galérii v Dolnom Kubíne (od 6. septembra do 11. novembra 2018). V oboch prípadoch sa výstava

PhDr. Eva Ľuptáková (v strede) – riaditeľka Oravskej galérie

Mgr. Dana Barnová počas príhovoru na vernisáži výstavy T. J. Moussona

– výber z Moussonových diel, ktoré patria do zbierok Zemplínskeho múzea (77 akvizícií) – stretla s mimoriadne priaznivým ohlasom jednak zo strany odbornej verejnosti, jednak návštevníkov a milovníkov výtvarného umenia. Prezentované boli olejomalby na plátne aj kartóne, akvarelové štúdiá i diváckej verejnosti málo známe kresby, krajinomalby, figurálne kompozície, portréty a zátišia.

Pre naše múzeum, ktoré aj v roku 2019 plánuje výstavy v renomovaných inštitúciách (Múzeum Vojtecha Löfflera v Košiciach a Otto Herman múzeum v Miškolci), predstavovali spomínané prezentácie obrovskú možnosť propagácie vlastnej činnosti.

Po dokončení vlastných priestorov bude tvorbe tohto „maliara zemplínskeho ľudu a slnka“ venovaná stála expozícia v reprezentatívnych miestnostiach kaštieľa.

*Mgr. Dana Barnová
historička umenia*

O PRÁCI HISTORIKA...

Pár otázok pre Stanislavu Rovňákovú – historičku Zemplínskeho múzea

Tento rok si začala spracovávať tému – osobnosť grófkky Irmy Sztárayovej. Kedy si prvýkrát počula o tejto postave z našich regionálnych dejín a čo bolo impulzom k spracovaniu tejto témy?

Priznám sa – presne si to nepamätám, ale bolo to už dávnejšie. O živote Irmy Sztárayovej sme nemali veľa informácií. Pokiaľ viem, tejto osobnosti sa predomnou nikto podrobne nevenoval. Tu som teda videla priestor pre svoju prácu – priestor na to, aby som obohatila našu regionálnu históriu o nové informácie.

Si absolventkou odboru archívniectvo a pomocné vedy historické. Ako a v ktorej fáze bádania ti tvoje vedomosti, nadobudnuté počas štúdiá, pomohli pri pátraní po nových informáciách zo života Irmy Sztárayovej?

Absolvent tohto odboru musí okrem dejín zvládnuť i latinský, maďarský a nemecký jazyk, ako aj prácu s archívnymi materiálmi. Musí sa tiež vedieť zorientovať, čo a kde má hľadať. V dnešnej dobe je už veľa vecí zdigitalizovaných a prístupných online. I napriek tomu sa historik nevyhne osobnej návšteve archívu, ktorý predstavuje základný a zároveň významný zdroj informácií pri bádani. Platí to hlavne v prípade, ak existujú rozporuplné údaje – pri skúmaní sa totiž prechádza aj staršia literatúra a dobová tlač. Ako príklad môže slúžiť tabuľka z hrobu Irmy Sztárayovej, kde bol chybné uvedený rok jej úmrtia. Ten sme nakoniec spresnili podľa záznamu v matrike.

Irma Sztárayová spísala svoje osobné spomienky na cisárovnú Alžbetu v knihe, ktorá vznikla po skončení služby na viedenskom rý

dvore a po návrate do Sobraniec. Osobne ma zaujal výrok historika Romana Holeca, ktorý počas návštevy Michaloviec povedal: „Čítajte pamäti, ale neverte im...“

Hlavným cieľom týchto pamätí bolo vytvoriť akúsi protiváhu pamfletom a rôznym nelichotivým klebetám, ktoré sa o cisárovnej šírili. Samotná grófkka Irma Sztárayová ani netajila pravý zámer memoárov. Z tohto dôvodu sa v nich nedozvieme nič, čo by na cisárovnú vrhalo zlé svetlo. Keďže grófkka Sztárayová prechovávala k panovníčke veľkú úctu a oddanosť, je to i pochopiteľné. Spomienky sú síce zaujímavé, ale ako historický prameň použiteľné iba s veľkou mierou historicko-kritického prístupu.

Aký spôsob podania historických faktov uprednostňuješ? Je ti bližšie prerozprávanie historických udalostí cez príbehy, alebo k téme pristupuješ skôr odborne?

Dnes vo všeobecnosti prevláda záujem popularizovať históriu, teda prezentovať ju zrozumiteľným a pre verejnosť zaujímavým spôsobom. Vždy je však potrebné najskôr zrealizovať archívny a historický výskum a až následne priblížiť jeho výsledky, spracované prístupnou formou, čitateľom. Dôležitú úlohu tu zohrávajú regionálni historici, ktorí sa prostredníctvom popularizácie miestnych dejín snažia oslovovať rôzne vekové kategórie. A o to sa snažim i ja.

Tento rok si pripravila výstavu i brožúru, venovanú živote grófkky Irmy Sztárayovej. Ako môže historik prezentovať výsledky svojej vedecko-výskumnej činnosti?

Výsledky vedecko-výskumnej činnosti možno prezentovať rôznym spôsobom – prostredníctvom prednášok, prezentácií, výstav, brožúr, štúdií v zborníku či samostatných monografií. Veľmi zaujímavý spôsob prezentácie pre mňa osobne predstavuje panelová výstava. V lete sme grófkku Irmu Sztárayovú verejnosti priblížili práve týmto spôsobom, pretože sa mi podarilo – s pomocou kolegu Martina Molnára – pripraviť 24-panelovú výstavu, ktorá bola inštalovaná v Galérii pod nebom, pred budovou Mestského úradu v Michalovciach.

Zhovárala sa Mgr. Mária Fuchsová

Publikácia o grófke Irme Sztárayovej

V závere roka 2018 vydalo Zemplínske múzeum publikáciu – brožúru o grófke Irme Sztárayovej, ktorej autorkou je Mgr. Stanislava Rovňáková, recenzentom Dr. Martin Molnár, jazykovým korektorom Mgr. Matej Starjak, PhD. a grafikom Jaroslav Mihal'ko. Na tento projekt finančne prispelo i mesto Michalovce.

Nateraz ide o najkomplexnejší súhrn dostupných informácií o tejto šľachtickej – poslednej dvornej dáme rakúskej cisárovnej a uhorskej kráľovnej Alžbety Habsburskej, ktorému predchádzal dlhodobý archívny a historický výskum. Textová časť je doplnená o fotografie a zábery, pričom niektoré z nich neboli ešte nikdy publikované.

Brožúra má za cieľ predstaviť život tejto významnej osobnosti z konca 19. a prvej polovice 20. storočia, ktorá sa zapísala nielen do dejín regiónu Zemplín, ale i celej rakúsko-uhorskej monarchie. Zároveň ide o akýsi základ, ktorý bude neskôr – po ďalšom bádani – rozšírený, a to ako po textovej, tak aj obrazovej stránke. Ambíciou autorky je vydať, v horizonte troch až piatich rokov, ucelenú monografiu o živote grófky Irmy Sztárayovej a jej príbuzných.

Mgr. Stanislava Rovňáková
historička

reprezentatívneho obydli. Staviteľmi domov, dodávaných spravidla „na kľúč“, boli pritom miestni profesionáli, uplatňujúci najmodernejšie dobové materiály a technológie i zľudovené dekoratívne koncepty secesie a art deco na tradičné obytno-hospodárske dispozície, čím vznikol jedinečný fenomén takzvaných amerických domov.

Fotografická panelová výstava, ako aj 36-stranová brožúra predstavuje charakteristické znaky, materiály i prvky týchto pamiatok, ktorých stavebné a výtvarné kvality, aj kultúrno-historický význam si zasluhujú našu pozornosť. Ich posledné autentické ukážky však dnes už nenávratne zanikajú.

Výstava bola v letných mesiacoch inštalovaná v Galérii pod nebom, na Námestí osloboditeľov v centre Michaloviec, v jesenných mesiacoch si ju zas záujemcovia mohli pozrieť na nádvorí kaštieľa v Humennom. Na začiatku roka 2019 je plánované jej inštalovanie v priestoroch kaštieľa trebišovského múzea. Zemplínske múzeum v Michalovciach tiež zorganizovalo viacero prednášok pre žiakov stredných škôl, ktoré sa rovnako stretli s veľkým záujmom.

Jednotlivé podujatia sa uskutočnili pri príležitosti 100. výročia vzniku Československa, keďže americké domy predstavujú jeden z fenoménov ľudovej architektúry na Zemplíne v období existencie prvej Československej republiky.

Na projekte, ktorý bol realizovaný vďaka finančnej podpore Fondu na podporu umenia, spolupracovalo Zemplínske múzeum s viacerými inštitúciami a združeniami. Hlavného partnera predstavovalo Východoslovenské združenie VALAL, medzi zúčastnené subjekty patrili Krajský pamiatkový úrad v Košiciach, Vihorlatské múzeum v Humennom a Múzeum a kultúrne centrum južného Zemplína v Trebišove.

u. fond na podporu umenia

Mgr. Maroš Demko
riaditeľ ZM, etnograf

Amerikánsky dom na Zemplíne

Z viacerých úspešných projektov, ktoré sa Zemplínskemu múzeu v Michalovciach podarilo zrealizovať v roku 2018, mal veľký ohlas i ten s názvom Amerikánsky dom na Zemplíne. Hlavný výstup pritom predstavovala fotografická výstava a vydanie propagačnej brožúry o atraktívnej téme ľudového staviteľstva v našom regióne.

Obdobie prvej Československej republiky je na východnom Slovensku istým vyvrcholením konštrukčného aj výtvarného vývoja roľníckeho domu. Obytný štandard tu prudko rastie najmä vďaka kapitálu amerikanov – predstaviteľov masívnej vlny pracovnej emigrácie, ktorá zachvátila Uhorsko od konca 19. storočia. Po návrate do staronovej vlasti títo ľudia investovali zarobené peniaze do nákupu poľnohospodárskej pôdy a do výstavby dovedy nebývalo

HRNČIARSTVO V POZDIŠOVCIACH A OKOLÍ

Nový zborník o zemplínskej keramike

Okrúhle 600. výročie prvej písomnej zmienky o zemplínskom hrnčiarstve, ktoré sme si pripomínali pred dvoma rokmi, predstavovalo nielen vhodnú príležitosť na organizovanie viacerých tematických kultúrnych podujatí, ale aj na zameranie vedecko-výskumnej činnosti odborných pracovníkov Zemplínskeho múzea na tému keramickej výroby, jej podôb a historicko-kultúrneho kontextu.

Výsledky tohto bádania sú zhrnuté v zborníku **Hrnčiarstvo v Pozdišovciach a okolí**, ktorého vydanie z verejných zdrojov podporil Fond na podporu umenia.

Publikácia prináša na 100 stranách formátu B5 aktuálne poznatky o hrnčiarstve na Zemplíne, predovšetkým v Pozdišovciach. Autori pritom v piatich odborných článkoch prinášajú nielen nové informácie, ale i tie známe, avšak v novom svetle.

V príspevku „Suroviny pozdišovského hrnčiarstva“ od archeológa M. Čurného sa čitateľ dozvie o používaných druhoch hliny, o zdobiacich hlinkách, glazúrach aj ďalších materiáloch. Historička S. Rovňáková zas v texte s názvom „Pozdišovské hrnčiarstvo v prúde času“ predstavuje históriu hrnčiarstva na základe dochovaných písomných dokumentov, počnúc listinou z roku 1416 (ktorej obsah objasňuje) a končiac obdobím založenia družstva v roku 1947. Neutešený stav hrnčiarstva v čase druhej svetovej vojny popisuje štúdiá z roku 1944 „Hrnčiarstvo v Pozdišovciach“ od P. Ďurišiny. Osobnosť a tvorbu najznámejšieho zemplínskeho hrnčiara približuje Z. Drugová v príspevku „Život a dielo hrnčiarkeho majstra z Pozdišoviec. Michal Parikrupa – Šipar (1909 – 1995).“ Etnograf J. Hrabovský zas v texte „Zbierka ľudovej keramiky vo fonde Zemplínskeho múzea“ popisuje múzejnú kolekciu hrnčiarstevných výrobkov z rôznych hľadísk.

Predstavený zborník je po niekoľkých desaťročiach prvou rozsiahlejšou odbornou publikáciou, zaoberajúcou sa fenoménom hrnčiarstevného remesla na Zemplíne.

Mgr. Jozef Hrabovský, etnograf

Aktivity múzea v roku 2018 v skratke

Zemplínske
múzeum
v Michalovciach

APRÍL

Dňa 25. apríla, pri príležitosti Medzinárodného dňa pamiatok a historických sídel, sa v priestoroch Mestského kultúrneho strediska v Michalovciach konalo už tradičné prednáškové popoludnie, pripravené odbornými pracovníkmi Zemplínskeho múzea – odznali na ňom prezentácie „Archeologický výskum na Kostolnom námestí v Michalovciach“ a „Kaštieľ v Michalovciach“ ako odozva na archeologické aktivity a vydanie rovnomennej publikácie v roku 2017.

MÁJ

Dňa 10. mája odznala v michalovskom domove seniorov prvá prednáška z cyklu „Poznajme regionálne dejiny“, ktorú pripravil etnograf J. Hrabovský – prezentované boli i dva krátke filmové dokumenty o ľudových remeslách.

Neskôr, 24. mája, sa vo veľkej sále Zlatého býka v Michalovciach konala populárna zábavno-vedomostná súťaž pre žiakov základných škôl s názvom „Michalovce – moje mesto, jeho história a súčasnosť“. Na jej prípravu okrem organizátorov – učiteľov Základnej školy Teodora Jozefa Moussona – dlhodobo participujú aj pracovníci Zemplínskeho múzea.

JÚN

V dňoch 22. a 23. júna sa Zemplínske múzeum podieľalo – spolu s obcou Vinné – na príprave podujatia „Jánske ohne nad Šíravou“ na Vinianskom jazere v rámci programu Terra Incognita. Na trávnom priestranstve pri jazere tak vyrástla slovanská osada, pričom členovia dobových skupín Psohlavci, Satyros a Siváci priblížili návštevníkom predkresťanské zvyky, spojené s vítaním slnovratu, ako aj ukážky bojov, remesiel či ochutnávku slovanských jedál.

AUGUST

Pracovníci Zemplínskeho múzea spolupracovali so samosprávou Vinného aj pri organizácii zaujímavého kultúrno-spoločenského podujatia s názvom „Noc pri kostolíku“ dňa 11. augusta, ktoré sa konalo v areáli známej archeologickej lokality na Senderove. V rámci večerného programu odznala i prednáška L. Gačkovej, spojená s prezentáciou výsledkov archeologického výskumu a rekonštrukcie tamojšieho Kostola Svätého Kríža.

SEPTEMBER

Historička S. Rovňáková prezentovala v tomto mesiaci v michalovskom domove seniorov ďalšiu z prednášok v rámci cyklu „Poznajme regionálne dejiny“ o živote grófký Irmy Sztárayovej.

OKTÓBER

V závere októbra sa M. Molnár podieľal – pri príležitosti 100. výročia vzniku Československej republiky – na troch podujatiach. Ako odborník na regionálnu históriu bol hosťom obľúbených „Špacirok na kaveju“ v priestoroch Gymnázia Pavla Horova v Michalovciach, pripravil podklady k scenáru a vypracoval aj samotný scenár slávnostnej akadémie vo veľkej sále Mestského kultúrneho strediska v Michalovciach, kde tiež osobne účinkoval, v obci Zalužice zaspoluorganizoval podujatie, venované významnému „Zalužickému memorandu“.

NOVEMBER

Dňa 14. novembra sa v Košiciach konal už 27. ročník stretnutia východoslovenských archeológov. Medzi 20 referátmi o výsledkoch terénneho výskumu a teoretického bádania v archeológii na východnom Slovensku odznali i prednášky pracovníkov Zemplínskeho múzea, a to „Predstihový archeologický výskum na sídlisku z doby rímskej

vo Finticiach“ (M. Čurný v spoluautorstve s L. Krokkerom) a „Vinné 2018. Archeologický výskum Zemplínskeho múzea v Michalovciach.“ (M. Čurný, L. Gačková, A. Hamadejová). V druhom prípade bolo možné prezentovať i rozsiahly výber z archeologických nálezov, profesionálne ošetrených R. Kviatkovskou a K. Meždejovou – konzervátorkami múzea.

O dva dni neskôr, 16. novembra, sa na Základnej škole v Strážskom uskutočnilo prvé z plánovaných stretnutí odborných pracovníkov Zemplínskeho múzea s tamojšími žiakmi. Odznala prednáška „Archeologický výskum na lokalite Strážske“, ktorú prezentovala L. Gačková.

Dňa 24. novembra sa v Košiciach konalo numizmatické sympóziu s medzinárodnou účasťou pod názvom „Drobná plastika v kontexte vekov“, kde si jeho účastníci mohli vypočuť i prednášku M. Čurného, L. Gačkovej a A. Hamadejovej – archeológov Zemplínskeho múzea, ako aj J. Hunku z Archeologického ústavu SAV v Nitre pod názvom „Zaujímavý súbor mincí z polovice 17. storočia z Vinného“.

*Z materiálov odborných pracovníkov ZM spracovali
Mgr. Mária Fuchsová a PhDr. Lýdia Gačková*

Súčasní i bývalí pracovníci Zemplínskeho múzea v roku 2018

V roku 2018 sme si pripomenuli nedožitého 90 rokov výnimočného človeka – pedagóga, výtvarníka a dlhoročného pracovníka Zemplínskeho múzea v Michalovciach Jozefa Saloňa.

Spomínali sme aj na ďalších múzejníkov, ktorí už nie sú medzi nami – na Eduarda Hudáka († 1993) a Alžbetu Fedorovú († 2003).

Dejepisná súťaž žiakov základných škôl

Jánske ohne nad Širavou

Archeologický výskum vo Vinnom

Z vernisáže výstavy v Oravskej galérii v Dolnom Kubíne

Vernisáž výstavy Grófka Irma Sztárayová

Hudobná jar Sztáray 2018

Harčarske dni 2018

Z výstavy Amerikánsky dom na Zemplíne

Múzejný hlásnik

Vydalo: Zemplínske múzeum v Michalovciach, kultúrna organizácia v zriaďovateľskej pôsobnosti Košického samosprávneho kraja, Kostolné námestie 1, 071 01 Michalovce

Kontakt: 056/644 10 93, www.zemplinskemuzeum.sk, e-mail: info@zemplinskemuzeum.sk

Zodpovedný redaktor: Mgr. Maroš Demko. Redakčná rada: PhDr. Lýdia Gačková, Mgr. Mária Fuchsová.

Jazyková úprava: Mgr. Matej Starjak, PhD. Foto: archív ZM. Grafická úprava: Jaroslav Mihaľko. Tlač: Adrián Bural' – Tlačiareň, Jovsa 229. Náklad: 400 ks, nepredajné.